

**089 – NORSK OLJE OG GASS
ANBEFALTE RETNINGSLINJER
FOR
BEVISSTHET OM
KONKURRANSELOVGIVNINGEN I
NORSK OLJE OG GASS**

Norsk olje&gass

Original versjon

Innhold

Innhold.....	2
1. Innledning.....	3
2. Bakgrunn.....	3
3. Juridisk utgangspunkt.....	4
4. Anbefalinger.....	6
Vedlegg:.....	8
BEVISSTHET OM KONKURRANSELOVGIVNINGEN I NORSK OLJE OG GASS	8

1. Innledning

Hensikten med konkurranselovgivningen er å styrke den økonomiske effektiviteten ved å fremme og sikre konkurranse og ved å straffe konkurransevridende virksomhet.

Norsk olje og gass er en uavhengig bransjeforening for den norske olje- og gassindustrien og vil alltid opptre i henhold til konkurranselovgivningen.

Under diskusjoner på bransjenivå må det tas behørig hensyn til konkurranselovgivningen. Det må ikke foregå diskusjoner eller utveksling av informasjon mellom konkurrenter som kan anses som konkurransevridende.

Målet med denne rapporten er å hjelpe enkeltpersoner til å forstå de juridiske farene som foreligger, slik at de kan unngås ved alltid å handle på lovlig måte. Den generelle anbefalingen til Norsk olje og gass og foreningens medlemmer fra denne arbeidsgruppen er at de ikke skal bevege seg i grå-sonen mellom det som er lovlig og ulovlig, men sørge for at konkurranselovgivningen følges.

Rapporten er inndelt på følgende måte: Del 2 forteller om hvorfor arbeidsgruppen ble nedsatt og dens mandat. I del 3 beskrives det hvordan nåværende og fremtidige konkurranselovgivning har betydning for Norsk olje og gass' medlemmer. Med tanke på denne diskusjonen legger arbeidsgruppen i del 4 frem noen forslag som kan bidra til å sørge for overholdelse av reglene- For å fremheve rapportens hovedbudskap er det vedlagt noen retningslinjer for hvorledes man skal opptre.

2. Bakgrunn

Arbeidsgruppens mandat.

Artikkel 81 i Romatraktaten gjelder "sammenslutninger av bedrifter". De enkelte medlemmene av Norsk olje og gass risikerer også å bli bøtelagt hvis de bryter artikkel 81. Dette rettslige ansvaret er hjemlet i forslaget til en ny EU-forskrift som inneholder en spesifikk regel som eksplisitt holder organisasjoner innen handel og næringsliv og deres medlemmer solidarisk ansvarlig for brudd på bestemmelsene. Det kan dessuten hevdes at dette rettslige ansvaret allerede er på plass innen rammene av det eksisterende regelverket.

På denne bakgrunn nedsatte Norsk olje og gass en arbeidsgruppe i januar 2002. Arbeidsgruppens mandat var å foreslå praktiske retningslinjer for enkeltmedlemmer når de på en eller annen måte representerer Norsk olje og gass' interesser, enten som ansatte i Norsk olje og gass eller på vegne av medlemmene til Norsk olje og gass. I henhold til mandatet skulle forslaget legges frem for Norsk olje og gass' Ressursgruppe for juridiske rammebetingelser og hvis tilslutning fremmes for godkjenning i Norsk olje og gass' Næringspolitisk utvalg.

I henhold til vedtektene kan Norsk olje og gass organisere bedrifter som driver oppstrømsvirksomhet på den norske kontinentalsokkelen. Pr. dags dato består organisasjonen av ca.20 oljeselskaper og ca. 50 selskaper innen leverandørsegmentet. Norsk olje og gass er organisert i fire faste utvalg og flere undergrupper for å utføre oppgaver for medlemsbedriftene og for å fremme medlemmenes interesser. Norsk olje og gass har fire faste utvalg for 1) arbeidslivsforhold, 2) leting- og ressursutvikling 3) utbygging og drift samt 4) næringspolitikk.

Arbeidsgruppen har bestått av:

Endre Stavang, Norsk Hydro – leder
Signe Thomassen/Torhild Rossum, Norske Shell
Hans Olav Holmen, BP
Oluf Bjørndal, Norsk olje og gass

Arbeidsgruppen har hatt syv møter. På disse møtene har gruppen gjennomgått mandatet til hvert utvalg i Norsk olje og gass for å finne potensielle uoverensstemmelser med prinsippene i konkurranse-lovene. I forbindelse med denne prosessen har gruppen hatt møter med Norsk olje og gass ansatte med spesialkunnskaper om aktivitetene til hver av Norsk olje og gass' underavdelinger. I tillegg har gruppen hatt møter med advokater fra NHO og OGP.

3. Juridisk utgangspunkt

Prinsippet om uavhengighet er det viktigste prinsippet i konkurranserettens regler om forholdet mellom konkurrenter. Derfor bør alle medlemmer av Norsk olje og gass følge prinsippet om å handle på egen hånd og uavhengig av konkurrentene.

Langt fra alle avtaler eller former for samarbeid mellom selskaper på sokkelen er i strid med konkurranserettens regler. Denne arbeidsgruppen mener for eksempel at samarbeid mellom konsesjonsinnehavere på hvert konsesjonsområde som er nødvendig for å produsere hydrokarboner, generelt sett må anses som tillatt. Myndighetene i Norge har også krevet at konsesjonsinnehaverne skal samarbeide av den grunn, og et slikt samarbeid er en forutsetning for den virksomhet som finner sted på den norske kontinentalsokkelen.

Hva slags virksomhet kan da være i strid med konkurranserettens regler?

Viktigste mulige overtredelser:

For det første har man det klassiske og ulovlige "kartellet". Det vil si en gruppe konkurrenter som systematisk samarbeider til felles fordel – for eksempel ved å avtale at produkter ikke skal selges under en spesifisert minstepris, eller ved å avtale ikke å selge produktene sine til hverandres kunder eller i hverandres områder. Deltakelse i et slikt kartell anses som det alvorligste bruddet på artikkel 81 og vil nesten alltid føre til bøter.

For det andre ser EU kommisjonen særdeles alvorlig på enhver avtale, forståelse eller samordnet opptreden mellom konkurrenter med hensyn til den prisen som et produkt skal selges til. I denne sammenheng omfatter "priser" alt som gjelder pris – herunder felles prisavslag, rabatter eller fortjenestemarginer, felles fastsettelse av grunnpriser og bruk av felles prislister. Tilsvarende kan felles fastsettelse av sentrale avtalevilkår være problematisk i forhold til konkurranseretten. Samordning av innkjøp eller produktspesifikasjoner kan også medføre konkurranserettslige problemstillinger som må undergis en konkret rettslig vurdering for å trekke grensen mot samarbeid som må unngås.

For det tredje betyr anvendelsen av artikkel 81 i forbindelse med "samordnet opptreden praksis" at det kan foreligge en overtredelse selv i fravær av en eksplisitt prisavtale, hvis prisene til Norsk olje og gass' medlemmer samordnes, eller hvis medlemmene deler opplysninger om priser og prisøkninger med hverandre. Det vil i og for seg ikke innebære noen overtredelse av artikkel 81 hvis aktørene i markedet helt uavhengig av hverandre setter prisene opp eller ned, men hvis det også finnes bevis for kontakt mellom de konkurrerende partene, kan dette føre til at det trekkes slutninger om samordnet opptreden.

For det fjerde setter artikkel 81 vanligvis forbud mot at anbydere inngår avtale om eller har samordnet opptreden når det gjelder priser eller andre vilkår i forbindelse med anbudsinnbydelse. Det kan også være et brudd hvis konkurrenter som følge av samarbeid har kjennskap til hverandres anbud selv om det ikke foreligger noen faktisk avtale om pris eller andre vilkår i forbindelse med en anbudsinnbydelse. Hemmelig samarbeid som fører til at et selskap lar være å komme med anbud er også et brudd på artikkel 81.

For det femte er deltakelse i avtaler eller samordnet opptreden i den hensikt å begrense, styre eller dele markedet strengt forbudt (f.eks. når det gjelder produkter, kunder eller geografiske områder). Hensikten med EU- og EØS-rettslige regler er å sikre et indre marked i Europa, og markedsdeling anses derfor som et spesielt grovt brudd på konkurranserettens regler. Avtaler eller samordnet opptreden blant konkurrenter i den hensikt å dele de nasjonale markedene i EU-/EØS-området er derfor ulovlig.

For det sjette er det slik at selv om en konkurrent har rett til å fatte uavhengige beslutninger for å øke eller redusere sin egen produksjon eller kapasitet (f.eks. basert på egne prognoser om etterspørsel), forbyr artikkel 81 spesifikt bedriftene å avtale begrensninger i produksjon eller kapasitet. Det er bare mulig å oppnå unntak fra regelen om forbud mot å avtale begrensninger av produksjon eller kapasitet under svært spesielle omstendigheter – for eksempel hvis kommisjonen ser at det er behov for et "krisekartell". Dette kan være aktuelt under økonomiske forhold der det er overkapasitet i en hel bransje.

Avtaler mellom partene om produksjonsnivå kan ellers bare baseres på reservoarstyring eller tekniske og driftsmessige årsaker som vedlikehold eller beslektede operasjoner for de aktuelle produksjonskonsesjonene.

For det syvende: Selv om det er viktig for konkurranseevnen til medlemsbedriftene i Norsk olje og gass å vite så mye som mulig om eget marked og konkurrentene, kan utveksling av opplysninger mellom Norsk olje og gass' medlemmer få andre til å mistenke at det foregår et hemmelig og ulovlig samarbeid mellom dem. Utveksling av opplysninger om *enkeltbedrifter*, for eksempel om produksjons- og salgstall for olje, gass og kondensat, priser, rabatter, planer om å øke eller redusere produksjonen eller kapasiteten osv., er vanligvis forbudt etter artikkel 81. Unntaket er hvis opplysningene er "så gamle" at de ikke kan brukes som grunnlag for samordnet praksis. Det er imidlertid fullt lovlig for Norsk olje og gass' medlemmer å innhente opplysninger om konkurrenter fra uavhengige eller offentlig tilgjengelige kilder.

Det er først og fremst opp til Norsk olje og gass-medlemmene selv å iverksette tiltak for å hindre slike brudd som er nevnt ovenfor. Mens det på den ene siden selvsagt ikke er forbudt å være medlem av en bransje-organisasjon, gjelder på den annen side artikkel 81 også for "sammenslutninger av bedrifter". I teorien, og sannsynligvis også i praksis, risikerer de enkelte medlemmene av Norsk olje og gass å bli bøtelagt hvis bestemmelsene i artikkel 81 overtres i sammenheng med aktiviteter i Norsk olje og gass-regi. Som nevnt ovenfor er dette rettslige ansvaret i uttrykkelig påpekt i Kommisjons forslaget til en ny EU-forordning som inneholder en spesifikk regel som eksplisitt holder organisasjoner innen handel og næringsliv og deres medlemmer solidarisk ansvarlige for brudd på bestemmelsene, men ansvaret er antagelig også gjeldende rett.

På denne bakgrunn er det viktig at både ansatte i og medlemmer av Norsk olje og gass gjør sitt ytterste for å sikre at aktiviteter i regi av Norsk olje og gass, ikke begrenser konkurransen og slik påvirker ressursbruken i samfunnet.

4. Anbefalinger

1. Forslag om å endre Norsk olje og gass-utvalgenes mandat

For å fjerne enhver mulig tvil om hvorvidt de fremtidige mandatene og handlingsplanene til Norsk olje og gass-utvalgene er lovlige, anbefaler arbeidsgruppen at alle mandatene får tilføyelsen "hvis det ikke bryter med konkurransereglene".

2. Kompetanseutvikling

Arbeidsgruppen anbefaler at selskap som deltar i Norsk olje og gass-aktiviteter og Norsk olje og gass selv tilbyr ansatte opplæring i etterlevelse av konkurranserettens regler. Arbeidsgruppen anbefaler også at Norsk olje og gass (JUR) med jevne mellomrom arrangerer juridiske seminar om etterlevelse av konkurranserettens regler på den norske kontinentalsokkelen. Dette vil bidra til å opprettholde og styrke den høye kvaliteten på det juridiske arbeidet på dette området.

3. Retningslinjer for etterlevelse av konkurranserettens regler

Arbeidsgruppen anbefaler at Norsk olje og gass distribuerer den vedlagte erklæring til alle sine ansatte og medlemmer.

Se vedlegg

Vedlegg:

BEVISSTHET OM KONKURRANSELOVGIVNINGEN I NORSK OLJE OG GASS

Hensikten med konkurranselovgivningen er å styrke den økonomiske effektiviteten ved å fremme og sikre konkurranse og ved å straffe konkurransevridende virksomhet.

Norsk olje og gass er en uavhengig bransjeforening for den norske olje- og gassindustrien og vil alltid opptre i henhold til konkurranselovgivningen.

Under diskusjoner på bransjenivå må det tas behørig hensyn til konkurranselovgivningen. Det må ikke foregå diskusjoner eller utveksling av informasjon mellom konkurrenter som kan anses som konkurransevridende.

For å ta hensyn til det som står ovenfor, er det viktig at de som deltar på møter i regi av Norsk olje og gass følger retningslinjene nedenfor:

DU SKAL IKKE

- diskutere priser, marginer, rabatter, kredittvilkår og andre viktige betingelser for bedriftens produkter og tjenester med dine konkurrenter
- diskutere anbud eller avtalevilkår på en måte som gir den minste antydning om ulovlig samarbeid
- diskutere kvoter eller markedsinndeling med dine konkurrenter
- diskutere noe annet som kan oppfattes som brudd på konkurransereglene
- snakke om produksjonstall til dine konkurrenter, eller diskutere produksjonsstans eller produksjonsbegrensning.

Du bør alltid rådføre deg med en advokat hvis du er i tvil. Terskelen for å søke juridisk råd skal være lav.

Norsk olje og gass vil alltid sende ut dagsorden før møtene og føre møteprotokoll.

Norsk olje og gass anbefaler at medlemmene sørger for at ansatte får opplæring i konkurranselovgivningen.